

VOORSTEL WERKWIJZE DIALOOG

5 juni 2013

1. Aanleiding

In dit voorstel wordt invulling gegeven aan het begrip dialoog zoals vermeld in het dossier Transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020. Dit dossier is op 22 maart in Provinciale Staten besproken. Het gaat om een integrale benadering van duurzame landbouw en gezonde voeding, waarbij een directe relatie gelegd wordt met een gezonde en leefbare woonomgeving.

De in deze notitie beschreven werkwijze is gericht op houding en gedrag in de relatie tussen ondernemer, buurt en overheid. Het is daarom van belang om de komende tijd niet het instrument, maar de gedragsverandering centraal te stellen en daar ook actie op te ondernemen.

In het dossier Transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020 is het volgende over dialoog opgenomen:

“Kern van het probleem is het wegvallen van vertrouwen van de samenleving in de veehouderij. Herstel van vertrouwen is primair om te komen tot een nieuwe maatschappelijke verankering. Het is van belang dat de veehouderij in de omgeving ingepast wordt en daarmee maatschappelijk aanvaardbaar wordt. Een dialoog met de omgeving is een eerste vereiste voor een goede maatschappelijke verankering. Een dergelijke dialoog is erop gericht in een vroegtijdig stadium met elkaar aandachtspunten te bespreken. Bij het daadwerkelijke plan wordt aangegeven hoe hiermee is omgegaan.

Om het belang van de maatschappelijke verankering te benadrukken, stellen wij voor om de dialoog met de omgeving als verplichtend op te nemen voor ontwikkelruimte bij de herziening van de Verordening ruimte.”

De ondernemers en hun omgeving hebben een direct belang bij het onderhouden van een goede relatie. Daarom is het aan te bevelen om niet enkel het gesprek aan te gaan als er een eenzijdig belang is (bijvoorbeeld in het geval van een vergunningaanvraag), maar voortdurend te werken aan een goede verstandhouding. Niet elk gesprek is dan ook een dialoog of hoeft zo genoemd te worden.

Een dialoog is een bezinnend gesprek, waarin mensen open en op basis van gelijkwaardigheid met elkaar spreken en samen nadenken over voor alle betrokkenen relevante vraagstukken. Het woord dialoog is te herleiden tot het Griekse woord voor ‘doorspreken’ en kan wat ons betreft vervangen worden door ‘gesprek’ als de term dialoog te beladen klinkt.

Er zijn enkele specifieke aanleidingen om een dialoog te starten:

1. In die gevallen waarbij er problemen zijn in de relatie tussen ondernemer en zijn omgeving.
2. Op het moment dat de ondernemer ontwikkelingsplannen heeft en een vergunningaanvraag daartoe wil indienen.
3. Indien er sprake is van een aanpak die het individuele bedrijf overstijgt (gebiedsprofilering).
4. Als er twijfel is bij één van de betrokken partijen of men na eerdere gesprekken, nog wel op één lijn zit, er nog sprake is van voldoende vertrouwen of dat de betrokken partijen nog goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen.

Dit voorstel beperkt zich tot de werkwijze gekoppeld aan een vergunningaanvraag. De werkwijze is er opgericht om antwoord te krijgen op de volgende vragen:

- Heeft de buurt kennis genomen van de plannen?
- Heeft de boer kennis genomen van de bevindingen van de buurt?
- Hoe denkt de boer rekening te houden met de wensen en zorgen van de buurt?
- Hoe denkt de buurt rekening te houden met de bevindingen van de boer?

2. Relatie met de BZV en Gebiedsprofilering

De dialoog is geen onderdeel van de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij (BZV). De BZV wordt wel gebruikt om de inhoudelijke thema's en de keuzes bij die thema's in de dialoog te bespreken.

Dit voorstel is gericht op de werkwijze op bedrijfsniveau. In een aantal situaties zal er behoefte zijn aan een aanpak op gebiedsniveau (gebiedsprofilering). In die gevallen zal het gesprek/de dialoog op dat niveau georganiseerd moeten worden.

De groep mensen die betrokken is bij de uitwerking van dit voorstel zal ook uitwerking geven aan een voorstel voor gebiedsprofilering.

3. Wie werkten aan dit voorstel mee?

Het voorstel is in samenwerking met de hieronder vermelde personen tot stand gekomen: Geert Verstegen (BMF), Herman Litjens en Maarten Leseman (ZLTO), Marlie van Sandvoort en Mariet Paes (Provinciale Raad Gezondheid), Henk Jans (Milieuarts, adviseur GGD'en Brabant), Jack van Dijck en Hans van Dommelen (ondersteuningsteam Peelhorst), Joep van de Ven en Richard Dumont (Provincie Noord-Brabant), Theo van de Ven (gemeente Oirschot) en Erik Boers (deskundige "dialoog", het Nieuwe Trivium)

4. Wat gebeurt er met dit voorstel?

Het voorstel wordt aangeboden aan Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Brabant en de Stuurgroep lokale inpassing van het Verbond van Den Bosch.

5. Werkwijze dialoog bij een vergunningaanvraag

Stap 1

De ondernemer nodigt de buurt uit om met hen in gesprek te gaan over zijn wensen, plannen en mogelijke zorgen..

Hij nodigt minimaal de mensen uit die in een straal van 500 m van zijn bedrijf wonen. Hij stelt zich de vraag of er aanleiding is om meer mensen uit te nodigen. Als de groep betrokkenen erg groot is, is het aan te bevelen om meerdere gesprekken te voeren in groepen van maximaal 10 personen.

De BZV wordt gebruikt om de inhoudelijke thema's en de keuzes bij die thema's te bespreken.

Het is aan de ondernemer om in te schatten of er behoefte is aan een vervolg overleg.

Stap 2

De ondernemer maakt een verslag van de bijeenkomst(en) en geeft hierin aan hoe hij eventuele opmerkingen van de buurt in zijn plannen verwerkt. Voor de opmerkingen waar hij niets mee doet geeft hij een motivatie waarom hij dat niet heeft gedaan. In deze fase kan een tweede gesprek behulpzaam zijn.

Stap 3

Het verslag en eventuele aanpassingen van zijn plannen legt hij aan de buurt voor. De opmerkingen van de buurt worden 1 op 1 als bijlage bij het verslag gevoegd.

Stap 4

De ondernemer dient zijn vergunningaanvraag in bij de gemeente en voegt het verslag inclusief de opmerkingen van de buurt toe.

In deze fase kunnen de ondernemer en de buurt ook tot de conclusie komen dat het wenselijk is om knelpunten en oplossingen op gebiedsniveau te verkennen. Zij zullen dan het verzoek bij de gemeente neer leggen om mee te werken aan een gebiedsaanpak (gebiedprofilering).

Stap 5

De gemeente beoordeelt de vergunningaanvraag en het verslag.

De gemeente zal haar medewerking aan de vergunning, naast de beleidsmatige toets laten afhangen van haar oordeel over de uitkomsten van de dialoog.

- Heeft de buurt kennis genomen van de plannen?
- Heeft de boer kennis genomen van de bevindingen van de buurt?
- Hoe denkt de boer rekening te kunnen houden met de wensen en zorgen van de buurt?
- Hoe denkt de buurt rekening te houden met de bevindingen van de boer?

Uiteindelijk zal het college/de raad een bindend besluit nemen over de vergunningaanvraag. De rechtsbescherming voor de betrokken partijen blijft onverkort overeind. Indien nodig zal de rechter zijn oordeel geven.

Stap 6

Indien de gemeente constateert dat bij verlening van de vergunning een probleem ontstaat met de buurt en/of de omgeving, kan zij overwegen om het proces te vervolgen alvorens vergunning te verlenen. Als het probleem om een oplossing vraagt op gebiedsniveau kan de gemeente het initiatief nemen voor een gebiedsaanpak (gebiedprofilering). Als het gaat om een oplossing op bedrijfsniveau kan de gemeente het initiatief nemen om de dialoog met betrokken partijen voort te zetten.

De aanpak wordt in die gevallen complexer. De volgende 3 stappen zijn nodig om dat proces goed te doorlopen:

Stap 6a Voortraject

Een onafhankelijke procesbegeleider verkent of er een mogelijkheid is voor een constructieve dialoog.

Aan de volgende voorwaarden moet worden voldaan:

- Eerst moeten eventuele pijnpunten tussen betrokkenen uit het verleden uitgesproken worden.
- Partijen moeten bereid zijn om naar elkaar te luisteren
- Partijen moeten er belang bij hebben om samen verder te kunnen.

Stap 6b De Dialoog

Indien gestart wordt met een dialoog is het van belang om met de betrokkenen een aantal afspraken te maken:

- Een helder geformuleerd doel van de dialoog.
- Gespreksregels, procesafspraken
- Iemand die de gespreksleidersrol op zich neemt. In complexe situaties is een onafhankelijke gespreksleider/procesbegeleider noodzakelijk. De groep kiest haar eigen begeleider.
- Voldoende tijd.

De gemeente kan onderdeel zijn van het conflict en daarom niet de positie hebben om de dialoog te begeleiden. Daarnaast heeft een gemeente een doorslaggevende rol bij de besluitvorming waardoor de positie in het proces niet gelijkwaardig is. De gemeente kan wel deelnemen aan het gesprek. De gemeente kan daarnaast een stimulerende en faciliterende rol hebben door onder andere informatie te verstrekken en of kennis in te brengen.

Een inbreng op persoonlijke titel is van belang, belangenorganisaties kunnen desgevraagd op de achtergrond een ondersteunende rol spelen. Een dialoog op basis van gelijkwaardigheid en wederzijds vertrouwen wordt erg lastig als gesproken wordt via adviseurs en of advocaten.

De dialoog gaat over de zaken die door betrokken beïnvloedbaar zijn. Op voorhand worden geen oplossingen uitgesloten. Wet en regelgeving moeten niet als schild worden gebruikt (voldoen aan alle wet en regelgeving is niet altijd voldoende).

Stap 6c Resultaat/Oplossing

Het is voor de bereidheid van partijen om te investeren in een goede dialoog erg belangrijk om te weten dat de uitkomst er toe doet. Het is daarom van belang om duidelijk te maken dat de uitkomst van de dialoog een belangrijke rol speelt bij de besluitvorming.

Ook is het van belang dat er ruimte is voor ondersteuning van een eventuele oplossing. Dat kan o.a. gaan om financiële ruimte voor benodigde investeringen, beleidsruimte of ruimte om de afspraken te bekrachtigen (formaliseren).

BIJLAGE

Aandachtspunten:

- De werkwijze voor dialoog is een omschrijving van het komen tot een gewenste houding en gedrag in de relatie tussen ondernemer, buurt en overheid. Het is daarom van belang om de komende tijd niet het instrument, maar de gedragsverandering centraal te stellen en daar ook actie op te ondernemen. Om dit te ondersteunen dienen bijeenkomsten met betrokkenen rond dit onderwerp (gemeenten, ondernemers, adviseurs, burgers, actiegroepen...) georganiseerd te worden. Praktijkvoorbeelden zijn daarbij van belang om gedragsveranderingen bespreekbaar te maken.
- De toetsbaarheid van gezondheid blijft een zorg. Er zijn geen toetsbare normen. Het is wel van belang om eventuele zorgen bespreekbaar te maken.
- De boer moet geen speelbal worden door uitstel van besluitvorming. Er moet wel snelheid in het proces zitten.
- Als de vergunning op orde is en zaken beleidsmatig kloppen geeft dat nog geen garantie in de praktijk. Er kan toch overlast ontstaan. Wat te doen in die situatie?
- Burgers hebben een informatieachterstand. Hoe worden zij ondersteund?
- Het is van belang dat betrokkenen open en transparant zijn als het gaat om het verstrekken van informatie. Gemeenten moeten hun informatie zo mogelijk digitaal beschikbaar stellen.
- Voor het vertrouwen van betrokkenen in deze werkwijze is het van belang dat, parallel aan de inzet van dialoog bij vergunningtrajecten, ingezet wordt op de oplossing van bestaande knelpunten.

Opzetten pool van gespreksleiders/procesbegeleiders

De rol van procesbegeleider is in een complexe situatie van groot belang. De begeleider moet over specifieke vaardigheden beschikken om die rol te kunnen vervullen. Wij stellen daarom voor om aan de hand van een duidelijk profiel en een gedegen beoordeling een groep van mensen te formeren. Die mensen moeten snel aan de slag kunnen. Daarnaast moeten ze als groep regelmatig ervaring uitwisselen en professioneel gecoacht worden.

Mogelijke kosten verbonden aan deze werkwijze:

In een normale situatie is de ondernemer primair verantwoordelijk voor de dialoog. Hij is initiatiefnemer en zal eventuele kosten zelf moeten dragen.

In een complexe situatie of conflictsituatie waarbij de overheid initiatiefnemer is zijn mogelijk meer kosten verbonden:

- Een onafhankelijke procesbegeleider (gespreksleider). Aan het opzetten van een pool van gespreksleiders/procesbegeleiders zijn ook kosten verbonden.
- Ondersteuning van burgers (mogelijk kunnen het PON of ZET hier een rol bij spelen)
- Inbreng van deskundigen (GGD, WUR, HAS...)
- Een investering (in principe voor de ondernemer)

Wij stellen voor dat Provincie en gemeenten afspraken maken over budget en/of inbreng van capaciteit voor de eerste 3 kostenposten.